

ኤርትራውያን ብግሕበራዊ ክብርታትና ክንሕበን።

ብፖለቲካዊ አገንዘብናን ምሕደራናን ድማ ክንሓፍር ይግባእ።

ግሕበራውን ፖለቲካውን ዓውድታት ኣብ ምዕባል ሓደ ሕብረተ-ሰብ ዘይሰገሩ ወሰንቲ ኣዕኑድ'ዮም። ባህላውን ሃይማኖታውን ስርዓት ዘይብሉ ህዝቢ መጥመሪ ከምዘይብሉ ዕንጸይቲ'ዩ። ከመይ'ሲ ናተይ ዝብሎ ፍሉይ ግሕበራዊ ክብሪ ስለዘይብሉ። ፖለቲካዊ ንቕሓትን ብቕዓት ምሕደራን ዘይብሉ ህዝቢ ብተመሳሳሊ ካብይ ተበጊሱ ናብይን ብኸመይን ከም ዘይኸድ ኣይፈልጥን። መሰረታዊ ናይ ህይወት መቐይሮ መንገዲ ገዲፉ። ኣብዘይመሰረታዊ ጉዳይ ሕድሕዱ እናተመናጨተ፣ ካብ ክብረት ናብ ሕሰረትን ምብትታንን'ዩ ዝወርድ። ስለዚ ህዝቢ ዋላ ኣብ ግሕበራዊ ምትእስሳሩ ኣወንታዊ ጎኒ ይሃልዎ። ኣብ ፖለቲካዊ ኣረኣኢያን ኣሰራርሓን እንተወዲቐ ኩሉ'ዩ ዝስእን። ኣብ ፖለቲካዊ ኣረኣኢያኡን ምሕደራኡን ንቐሕን ብቐዕን ጎኒ ሃልይዎ። ዘተኣሳስሮ መለለዩ ግሕበራዊ ክብርታት ዘይብሉ ድኹም እንተኾይኑ'ውን ንድሕሪት ተመሊሱ ናይ ምውዳቕ 'ምበር ንቕድሚት ናይ ምሰንም ዕድል የብሉን። ስለዚ ከኣ ግሕበራውን ፖለቲካውን ዓውድታት ኣብ ምዕባል ሓደ ሕብረተ-ሰብ ወሳኒ ግደ ዘለዎም፣ ክልተ ዝመሰሉ ግን፣ ሓደ ብዘይትሓደ ናይ ምቕጽል ዕድል ዘይብሉም ተመጋገብቲ መትንታት'ዮም።

ካብ መግለጺ ግሕበራዊ ክብርታት ህዝቢ ሓደ ስርዓተ መውሰቦ'ዩ። ግሕበራዊ መውሰቦ ደቂ-ሰባት ንኣካለ መጠን ምስ በጽሖ ዝፍጸም ክቡር ናይ ህይወት ነጥቢ መቐይሮ'ዩ። ክልተ ተቓራኒ ጾታ ዘለዎም ሰባት፣ ብእምነትን ግሕላን ኣብ ሓደ ዝመጽእሉ፣ ወሊዶም ዝሰዕሉ፣ ኣዕብዮም ዝልእክሉ ኣብ ግዜ እርጋኖም ዝድገፍሉ፣ ሓድጊ ገዲፎም ዝሓልፍሉ፣ መሰረት ሕብረተ-ሰብን ሃገርን ዝኾነት ሰድራ ቤት ትጣየሱሉ መድረኽ'ዩ። መውሰቦ ክሳብ ክንድ'ዚ ርዝነት ዘለዎ ጉዳይ ብምዃኑ ከኣ፣ ብወሳኒ መልክዑ ብዘይ እኹል መጽናዕቲ፣ ብዘይግቡእ ምምኽኻር፣ ብዘይተሳተፎ ቀረባ ቤተመድን ፈተውትን ኣይፍጸምን። ኩሉ ነገር ብስርዓትን ኣገባብ ክኸይድ ስለ ዘለዎ፣ ግሕበራዊ መውሰቦ ናቱ ዝኾነ ስርዓትን ኣገባብን ኣለዎ።

ከም ኣብነት ኣነ ኣብ ዝግበኻሉን ብቐረባ ዝፈልጦን ስርዓተ መውሰቦ ኣብ ባህሊ ብሄረ ትግርኛ፣ ሕቶ መውሰቦ ብወገን እንዳ ወዲ'ዩ ዝጅምር። እንዳ ወዲ ዓይኒ ንዘውደቐላ ንል ንምርካብ፣ ምስ ሰድራ ቤት ንል ቅርበት ዘለዎ፣ ነቲ ጉዳይ ብሓላፍነት ተቐቢሉ ኣብ ፍጻሜ ኩብጸሖ ይኸእል'ዩ ዝበልዎ ሰብ ከም መማጽኢ (መንጎኛ) ክኾኖም ይሓርዩን ምስኡ ይላዘቡን። መማጽኢ ፍቓደኛ ምዃኑ ድሕሪ ምግላጽ፣ ገለ ዕንቅፋት ከደጋጥሞ ቅድመ ሕቶታት ብምቕራብ ዳህሳስ ይገብር። ኣብ መንጎኦም ናይ ስጋ ዝምድና ከይህሉ፣ ዝኸተልዎ ሃማኖታዊ እምነት ተመሳሳሊ ምዃኑን ዘይምዃኑን፣ ካብ ድሑር ኣተሓሳስባ ዝብገስ ኣሉታዊ ርድኢት፣ መበገሲኡ መሰረታዊ ይኹን ዘይመሰረታዊ ጽልኢ ከይህሉ፣ ንሓዳር ትድለ ዘላ ንል ግዳማዊ ተኸለ ሰብነታ (ጭጋረታ)፣ ውሽጣዊ ብስለት ኣተሓሳስባኣ፣ ኣዴታታ ወላዳት ምዃነንን ዘይምዃነንን፣ ጸባዎት ድየን ኣይኮናን፣ ምስ ወለዳ ብተኸታታሊ ዝመትወን ከይኾና፣ ...ወዘተ ዝብሉን ካልኣትን ሓቲቲ ዝረኸቦ መልሲ ሒዙ ተልእኾኡ ክፍጽም ናብ እንዳ ንል ይኸይድ። ምኽንያት መምጺኢኡ ትሕትና ብዘለዎ ኣገባብ ይሕብር። ናታቶም መልሲ ድማ ይሰምዕ። ካብ እንዳ ንል ዝረኸቦ መልሲ ሒዙ ናብ እንዳ ወዲ ይምለሱ። ከም'ዚ ተባሂለ ኢሉ ከኣ ይነግር። ዝተረኸበ መልሲ ኣወንታዊ እንተደኣ ኮይኑ ኣሰይ ጉዳይ ሰለጠ። ኣይፋል እንተደኣ ኮይኑ ኣብኡ የብቅዕ። ኣብ መንጎ ምድላይን ዘይምድላይን ጠልጠል ዝበለ ዘይበሰለ ጉዳይ እንተኾይኑ ግን፣ መማጽኢ እቲ ጉዳይ ኣብ ፍጻሜ ክሳብ ዝበጽሖ፣ ካብ ናብ እናተመላለሰ ኩብሰሎ ይግበር። ኣብ ምሉእ ምርድዳእ ምስተበጸሖ ዕለተ ሌላን ህጸን ይተሓዘ። ድሕሪ ሕጻ ድማ ዕለተ መርዓ ይንጸር።

ቃል ኪዳን ብሰለስተ መስረታዊ ረቃሐታት ይፍጸም። ብሀላዊ፣ ሃይማኖታዊ፣ ዘመናዊ (መዘጋጃቤታዊ)። ካብ ጥንቲ ጥቅምቲ ክሳብ ሎሚ ኣብ ብሄረ ትግርኛን ኣመንቲ ተዋህዶ ቤተ-ክርስቲያንን ዝግበር ስርዓተ መውሰብ፣ ብወሳኒ መልክዑ ባህላዊ ኮይኑ መጥመሪኡ ሓይማኖታዊ ስርዓት፣ ቃለ-እምነትን ማሕላን ማእከሉ ዝገበረ'ዩ። ቃል-ኪዳን ኣብ ዝእሰረሉ ብቁጠባዊ ዓቕሚ ድርቱነት ጽብብ ብዘበለ ወይ ብጭሉቕ እንተተፈጸሙ፣ ወለድን መቐርብን ናይ ክልቲኦም ተጻመድቲ ማለት፣ ብሸነኽ እንዳወድን እንዳ ጓልን፣ ናይ ሃማኖት ኣቦ፣ ዋሕስ ኣብ ዝተረኽቡሉ ይፍጸም። ብዝሕ ዝበለ ዕዳም ኣብ ዝተረኽቡሉ ሰፊሕ ዳስ ዝካየድ እንተኾይኑ ከኣ፣ ዕዳማት ብግልጺ ኣብ ዝዕዘቡሉ፣ ክልቲኦም ወገናት ዝኣመንሎም ሓለቓ ዳስን ዋሕስን መዘዞም ኣብ ማእከል ዳስ ደው ክበሉ ይግበር። ሓለቓ ዳስ ንእንዳ ጓልን እንዳ ወድን ቡብተራ ኣቶ እከለ ዋሕስ ክኸውን ትቐበልዎ ዲኹም ኢሉ ይሓትት። ካብ ወለዲ ኣወንታዊ መልሲ ምስ ረኸቡ፣ ንዋሓስ ንሰኻኽ ብዘይኣድልዎ ዋሓስ ኮይንካ ከተገልግል ቅሩብ ዲኻ ኢሉ ይሓትት። ድልውነቱ ምስ ገለጸሉ የምሕሎ። ቀጺሉ እዞም ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሱ ሰብ ጉዳይ ኣብ ዝተረኽቡሉ ኣብ ማእከል ዳስ ናብ'ዚ ዝሰብ ጉዳይ የምርሕ።

ኣብ ግዜ ሕጻ እንዳ ወዲ ንእንዳ ጓል ዘበርከትዎ ብገንዘብ፣ ብጥሪት፣ ብዓይነት፣ ብጉልበት ተዘርዚሩ ይቐርብ። ኮታ እንዳ ጓል ዝሓተትዎን እንዳ ወዲ ዝመለስዎን ዘይመለስዎን ዝተኣትወ ቃል ዝተፈጸመን ዘይተፈጸመን ብወግዒ ይነገር። ቅሬታ ዘለዎ ቅሬታኡ የስምዕ። ቅሬታ እንተዘይሃልዩ ብምምስጋን ናብ ዝቐጽል ይሓልፍ። ንተጻመድቲ መውጽኢ ሓዳር ዝኸውን ካብ ክልቲኦም ወለዲ ማለት እንዳ ወድን እንዳ ጓልን ብማዕረ ወይ ብርዱእ ምኽንያት ክንድዚ ሂብና ኣለና ኢሎም ቡብወገኖም ይገልጹ። ሓለቓ ዳስ ዕልልል እናበለ እንዳ ክሰቶ ከም'ዚ ኢሎም፣ እንዳ ክሰቶ ድማ ከም'ዚ ኢሎም ኢሉ ንዕዳማት ይሕብር። ዋሕስ ቃልኩም ዲዩ ብተግባር ትፍጽምዎ ዲኹም ኢሉ ይሓትት። ወለዲ እወ ቃልና'ዩ፣ እግዝኣብሄር ከኣ ቃልና ኣየጥለመና ይብሉ። ስርዓተ ቃል ኪዳን ይቐጽል። መራሕ ሃይማኖት መርዓትን መርዓውን ከይጠልመኩ፣ ከይጠልመካ እግዝኣብሄር ይጥለመኒ ኢሎም ቃላ ማሕላ ክፍጽሙ ይግበር። መሰርሕ መውሰብን ቃል-ኪዳንን ድማ በዚ ኣገባብ ይዛዘም።

በዚ ኣገባብ'ዚ ዝሓለፈ ማሕበራዊ ጽምዶ ወይ ስርዓተ መውሰብ እቲ ዝበዘሕ ዕውት'ዩ። ስለምንታይ ዕውት ይኸውን? 1. ብቐኑዕ ሕልና ስለ ዝብገስ። 2. ሕግን ስርዓትን ስለ ዝተኸተሉ። 3. ኣብ ሓቀኛ ድሌትን ግቡእ መጽናዕትን ስለ ዝምስረት። 4. ብኹሎም ቅቡላት ዝኾኑ ኣውሓስቲ ኣካላት ስለ ዘሳትፍ። 5. ብእነተ ማእከላይ ዳኛ (ዋሕስ) ብዘለዎ ዝፍጠር ጽምዶ ብምጻኑ ንክፈርስ ዘለዎ ዕድል ኣዝዩ ጸቢብ ይገብር። ዘፍርስ ነገር እንተኣጋጢሙ ከኣ፣ ከም ኣመሰራርታኡ ግልጽነት፣ ምኽንያታውን ሕጋውን ስርዓት ብዘለዎ ኣገባብ ስለ ዝፍጸም ዘሰሓሕብ ኣይከውንን። ሰብ ጉዳይ ቃል ኪዳንም ካብ ምቁራጽን ዝኣተውዎ ማሕላ ብምዕጻፎም ካብ ዝፈጥረሎም ናይ ሕልና ቁስልን ወጻኢ በትሪ እናወጣወጡ ናብ ሓዞ ትሰዶ ኣየምርሑን። ኣይበኣሱን። ዝረገጽካዩ ኣይረገጸኒ ኣይበሃሉን። ትማሊ ከም'ዚ ዝበልካ ዝገበርካ ኢሎም ነቲ ብሓባር ዘሕለፍዎ ሕጉስ ህይወት ኣይድምስስዎን። ሓቢርና ክንቐጽል ወይ ንሕና ኣይነፋዕናን ወይ ድማ እግዝኣብሄር ኣይፈቐደን ኢሎም ብሰላም ይፈላለዩ። ኣብ ሓገስን ሓዘንን ድማ ይበጸጽሑ። እዚ'ዩ ንቐሓት። እዚ'ዩ ልቦናዊ ብሰለትን ሓላፍነታዊ ምሕደራን ዝበሃል።

ገለ ንኡስ ፍልልይ ክህልዎ ይኽእል እንተዘይኮይኑ፣ ኣብ ኩሉ ኤርትራዊ ሕብረተ-ሰብ ዝግበር ስርዓተ መውሰብ ዳርጋ ሓደ ወይ ተመሳሳሊ'ዩ። ንስርዓተ መውሰብ ዝወሃቦ ትኹረት፣ ኣገባብ ኣጀማምራኡን ኣፈጻጸማኡን፣ ግልጽነት፣ ፍቓደኝነት፣ ሕጋውነት፣ ባህላውን ሃይማኖታውን መምርሒታት መሰረት ገደሩ፣ መንገድን መሰኻኽርን ኣብ ዘለውዎ ብሓላፍነት ተጀሚሩ፣ ብሓላፍነት'ዩ ዝፍጸም። እዚ ከም'ዚ ዝበለ ስልጡን ማሕበራዊ

ስርዓትን ምትእስሳርን ዘለዎ ህዝቢ ኤርትራ፡- ኣብ መዳይ ፖለቲካን ፖለቲካዊ ደሞክራሲያዊ ምሕደራን ኣስታት 780 ዓመታት ካብ ዘረባ ዝሓልፍ ዝጭበጥ ፍረ ከመዝግብ ዘይምኽኣሉ የገርምን የሕፍርን። ንሓቀኛ ምሕዘነትን ሓድነትን ፖለቲካዊ ውድባት ኣብ ህዝቢ ዘሎ ኣወንታዊ ባህሪ፡ ነዚ ክውን ንምግባር ዝተኸፍለ መስዋእቲ ደቂ-ህዝብን የሕዘን። ኣብ ቀጻሊ ፖለቲካዊ ሕሜታ፡ ጸለመ፡ ደማዊ ፖለቲካዊ ቅልውላው ተኣሊኽካ ምንባር ናይ ውርደት ውርደት'ዩ። ናይ'ዚ ጠንቂ መን'ዩ? ህዝቢ? ካብ ቁጽጽር ወጻኢ ዝኾነ ወድዓዊ ኩነታት? ወይስ መራሕቲ ፖለቲካዊ ውድባት? ሓደ ብሓደ ንርእዮ።

ቀዳማይ ግደ ህዝቢ፡- ብሃገር ደረጃ ሓቀኛ ህዝባዊ ደሞክራሲያዊ ስርዓት ክንግስ እንተደኣ ኮይነ፡ ኣብ መንጎ ፖለቲካዊ ውድባት ኣብ ስነ-ሓሳባዊ ንጹርነት ዝተመሰረተ ሓቀኛ ምሕዘነትን ሓድነትን ክረጋገጽ ኣለዎ። ሓቀኛ ምሕዘነትን ሓድነት ኣብ ምምጻእ ህዝቢ ናቲ ተራ ከም ዘለዎ ድማ ኣየተሓትትን። ህዝቢ ከም ህዝቢ ኩሉ ኣባል ፖለቲካዊ ውድባት ክኸውን ስለ ዘይኸእል ግን፡ ስለምንታይ ናቲ ትርጉም ዘለዎ ኣወንታዊ ድፍኢት ዘይገበረ ካብ ምባል ሓሊፍካ፡ መሊእካ ብጠንቅነት ክትከሶ ኣይክኣልን። ብጠንቅነት ኣይከሰስ 'ምበር ነጻ ግን ኣይኮነን። ህዝቢ ከም ህዝቢ ዘልዕሎ ኣሉታዊ ግደ ኣለዎ'ዩ። ጉድለት ፖለቲካዊ ንቕሓት ዝመበገሰኡ ካብ ፖለቲካዊ መትከላትን ሕግን ወጻኢ ዝግለጽ የዋህ ደገፍን ኣረኣእያን። ውሑዳት ዘይኮኑ ኤርትራውያን ኣብ ፖለቲካዊ መዳይ ናብ ዕሽነት ዝዘንበለ የዋህ ኣተሓሳዛ'ዩ ዘለዎም። እቲ ኣብ ስርዓተ መውሰዖ ከም ኣብነት ዝተገልጸ ኣወንታዊ ክብርታት ዝውንን ህዝቢ ብምኳኑ ግን ሓበን'ዩ። ኣብ'ቲ ብሃገር ደረጃ ተፈጠሩ ፖለቲካዊ ዝርገተ ሓሳብ ናቲ ዝተወሰነ ኣሉታዊ ተራ ከም ዘለዎ ምቕማጥ ከኣ ቅኑዕ'ዩ።

ህዝቢ ኤርትራ ከም ህዝቢ ከይተጋነ ሃማኖተኛ'ዩ። ስርዓተ ሃይማኖቲ ተኸቲሉ ዝኸይደ'ዩ። ፈሪሓ እግዚአብሄር ዘለዎ'ዩ። ኣብ በበይኑ ከባቢታት ይኹን 'ምበር፡ ብወሳኒ መልክዑ ብፍትሓውን ደሞክራሲያውን ትሕዝቶኡ ዝፍለጥ ዝተጸሕፈ ያታዊ መማሓደሪ ሕግታት ዝከበሮ ህዝቢ'ዩ። ህርኩትን ተደጋጋፍን 'ምበር ተጸባይን ተነጻጻግን ባህሪ የብሉን። ንግዛእቲ ዘይምብርከኽ ኣላሽ ዘይብል ሓርበኛ ህዝቢ ምኳኑ ብተግባር ዘመስከረ ተቃላሳይ ህዝቢ'ዩ። ኣንጻር ግዳማዊ መግዛእቲ ብመን ሕራይ ግንባሩ ንዓረር ክህብ ዝቀዳዳም ብተወፋይነቱ ዘኹርዕ ትውልዲ ዘፍረየ ህዝቢ ክንሱ፡ ኣብ ፖለቲካን ህዝባዊ ደሞክራሲያዊ ምሕደራን ዝፈሸለሉ ምኽንያት ደኣ እንታይ ስለ ዘጉደለ ወይ እንታይ መዕዘሚ ስለ ዝተግብረሉ'ዩ? ጉድለቱ ካብ ክፋእ ዘይኮነ ብባህሪኡ ንገራት ብቅንዕናን የዋህነትን ስለ ዝቅበል'ዩ። ኣብ ፖለቲካ ቅንዕናን የዋህነትን ብንጹር መትከላዊ እምነትን ሕጋዊ ተሓታትነትን እንተዘይተደገፉ መፍቶ ውሑዳት ተበለጽቲ'ዩ ዝገብረካ። ኮይኑ ዘሎ ከኣ ንሱ'ዩ።

ካብ ኣብራኹ ዝወጽኡ፡ ብቋንቋኡን ወጽዓኡን ዝዛረቡ ውሑዳት ክርዳድ፡ ባርኖስን ሓዊ ዓይና ንቅንዕናኡን የዋህነቱን ተበለጸም ሚላ እናቐያየሩ ይጸወትሉ ስለ ዝነበሩን ዘለውን'ዩ። “ ቐርበት ተበላሽያ ኣብ ምንታይ ኣብ ምሰጣሓ ኣየምሰጠሓን ኣብ ምጥበሓ” ከም ዝተባህለ፡ ካብ መጀመርያ ምሉእ ፖለቲካዊ ንቕሓት ወኒኑ ብርእስ ምትእምማን ክወሳእ ስለዘይተደልዩ፡ ምሉእ ዕድሜኡ ኣብ ዕለታውን ወተሃደራውን ኩነታት ጥራሕ ክጽመድ'ዩ ተፈሪዱ። ከም ውጽኢቱ ከኣ፡ ኣብ ክንዲ ኣብ ንጹር ህዝባዊ ዝኾነ ፖለቲካዊ ስነ-ሓሳባዊ መስመርን ኣረኣእያን እክለ'ኮ ዝተማህረ'ዩ። እክለ'ኮ ገዲም ተጋዳላይ'ዩ። እክለ'ኮ ወዲ ዓድና ወዲ ሃይማኖትና'ዩ ብዝበል ኣብ ውልቀ ሰባት ምሉእ እምነት ምሕዳሩ ሓደ ካብ ድኽመቲ'ዩ ዝበል ሚዛን ኣለኒ። ኣብ ወልቀ ሰባት፡ ፖለቲካዊ ውድባት ኮነ መንግስቲ እምነት ምሕዳር ከም ዘለዎ ዝኹነን ኣይኮነን። እምነት ምሕዳር ሓደ ካብ'ቲ ሰሩት ክብርታትና ስለ ዝኾነ ክተባባዕ 'ምበር ክጎድም የብሉን። እቲ ሕቶ ክትኣምን

እንከለኝ ንመን ትኣምን? ብኸመይ ትኣምን? ስለምንታይ ትኣምን? እንተተኻላድካኸ እንታይ መቆጻጸሪ ኣለካ? ንዘብል መልሲ ዝህብ እምነት ክኸውን ኣለዎ። ብፍላይ ንህይወት ብዘተሓት ኣብ ዝምልከት ፖለቲካዊ ዛዕባ፣ ሕጋዊ መቆጻጸሪ ዘይብሉ እምነት፣ ፖለቲካዊ ነብስ ችትለት 'ምበር ተራ የዋህነት ኣይኮነን። ስለዚ ህዝቢ ኤርትራ ከም ህዝቢ ኣብ'ዚ ተፈጠሩ ዘሎ ሃገር ከደን ፖለቲካዊ ዝርገተ ሓሳብ ብየዋህነት ኣሉታዊ ተራ ከም ዝተጸወተን ዛጊት'ውን ይጸወት ከም ዘሎን ብልክዑ ዕዳኡ ክስከም ይግባእ።

ካልኣይ ወድዓዊ ኩነታት፡- ሓቀኛ ምሕዘነትን ሓድነት ፖለቲካዊ ውድባት ከይግበር ካብ ቁጽጽር ወጻኢ ዝኾነ ወድዓዊ ጸቕጢ ስለ ዘሎ (ኢድ ምትእትታው) ስለ ዝግበር'ዩ ዝብሉ ወገናት ዝምልከት፡- ትግሊ ኣብ ትሕቲ ግዳማዊ መግዛእቲ ሎሚ ኣብ ትሕቲ ዘቤታዊ መግዛእቲ ከም ዘለና፣ ተቓሊስና ድማ ሓራ ክንወጽእ ኣለና ንዘብል ካብ ፖለቲካዊ ድሕረት ነጻ ዝኾነ ሓቀኛ ፖለቲካዊ ውድብ ውድዓዊ ኩነታት ግዝያዊ ኣሉታዊ ጽልዋ ክፈጥረሉ ይኸእል ይኸውን። ካብ 40ታት ዝተበገሰ ሕቶ ምሕዘነትን ሓድነት ፖለቲካዊ ሓይልታት ክሳብ ሎሚ፣ ምምሕዳር ወይ ምፍታሕ ክስእን ግን ባዕላዊ 'ምበር ወድዓዊ ጸቕጢ (ኢድ ኣእታውነት) ክኸውን ከቶ ኣይክእልን። ሓቂ'ዩ ዝተፈላለየ ረብሓታት ዘለዎም ግዳማውያን ሓይልታት ንዓና ምሳሉ ብዘበልናኩም ኪዱ ዝብል ጸቕጢ ክፈጥሩ፣ መእተዊ ቀዳድ እንተረኺቦም፣ ኣብ ውሽጣዊ ጉዳይና ኣትዮም ነገራት ክሓማዘቑ ኣይፍትትን ማለት ኣይኮነን። ክፍትት ይኸእሉ'ዮም። ኢድ ኣእታውነት ግን ማዕጸኝ ሰቢሩ ዝኣቲ ቀጥታዊ መግዛእቲ ማለት ኣይኮነን። ኢድ ኣእታውነት ከም ትኳን ባዕላኝ ኣብ ዝፈጠርኩዮ ነኻዕ ኮይኑ'ዩ ዘጸነዐካን ሓቂ ዘእትወልካን። ከም'ቲ “ሱብኣይን ሰብይትን ዝተባእሰሉ መኣዲ ፍጠረላይ” ዝበሃል ምሳላ፣ ንውሽጣዊ ዘይሓድነትካን ዘይፖለቲካዊ ብቕዓትካን ተኸታቲሉ'ዩ ዝኣቲ። እዚ ከኣ ባዕላዊ ድኽመት 'ምበር ወድዓዊ ተጽዕኖ ኣይኮነን። ባዕልኝ ጎቲትካ ዘምጸኣኩዮ ግዳማዊ ኢድ ኣእታውነት ኣካል ኣምሳል ጠንቂ ናይ ዝርገተ ፖለቲካዊ ሓሳብ ኣምሲልካ ከተቐርቡ፣ ነብስኻ ካብ ምትላል ወጻኢ ቅቡልነት የብሉን። ውሽጣዊ ድኽመትካ ኣለሊኻን ተቐቢልካን ንምፍዋሱ ኣብ ክንዲ ምጽዓት፣ ንካልእ ሓይሊ ከተሰክም ምፍታን ድርብ ሞት'ዩ።

ሳልላይ ፖለቲካዊ ውድባት፡- ኤርትራዊ ዘመናዊ ፖለቲካዊ ንጥፈታት ካብ ዝተጀመረሉ 40ታት ኣድላይነት ምሕዘነትን ሓድነት ፖለቲካዊ ሰልፍታት ዕዘዝ ነይሩ። ብሓሳብ ደረጃ ድማ ብዘሕ ይዘረበሉ ነይሩ። ግብራዊ ግን ኣይኮነን። ኣብ ግዜ ፈደሬሽን ወይ ዓደይ ዓደይ ኣድላይነት ነይርዎ። ጠለብ ምሕዘነትን ሓድነት ኣብ ተሓኔ ነይሩ። ኣብ ህግሓኔ ነይሩ። ካብ ተሓኔን ህግሓኔን ዝተፈንጨላ ኮነ ብድሕሪኣን ኣብ ዝተወልዓ ፖለቲካዊ ውድባት ነይሩን ዛጊት'ውን ኣሎን። ካብ ናይ ልሳንን ወረቐትን መግለጺ ሓሊፉ ትርጉም ብዘለዎ ኣገባብ ኣብ ባይታ ክትርጎም ግን ኣይተራእየን። ምክንያቱ፡ 1. ኣብ ፖለቲካዊ ውድባት ብሓፈሻ፣ መራሕቲ ፖለቲካዊ ውድባት ከኣ ብፍላይ ቅንዕና ስለ ዝጠፍኡ። 2. ብግቡእ ቅድመ መጽናዕትን ፍቓደኝነትን ስለ ዘይብገሱ። 3. ህዝባዊ ፖለቲካዊ ንቕሓትን ብቕዓት ምሕደራን ስለ ዘይተወነ። 4. ኣብ መንጎ ፖለቲካዊ ውድባት ዘሎ ፍልልይ ኣበይን ብኸመይን ብፖለቲካዊ ፕሮግራም፣ ብባህርን ተግባርን ተነጺሩ ናብ ህዝቢ ወሪዱ ስለ ዘይምዘን። 5. ህዝቢ ወይ ኣባል ከየሳተፈ ብመራሕቲ ውድባት ተጀመሩ፣ ብመራሕቲ ውድባት ስለ ዝፈርሱ። 6. ተሰማዕነት ዘለዎም ኣውሓስቲ ኣብ ዝተረኸቡሉ ስለ ዘይፍጸም። ካብ ክሳብ እቲ መሰርሕ ብምልኡ ብጽሑፍ፣ ብምስልን ድምጽን ተሰኒዱ ስለዘይተሓዘ። 7. ቅድሚ ድሕነትን ክብረትን ብተናጸል ኤርትራዊ ዜጋ፣ ብእኩብ ኤርትራዊ ህዝቢ፣ ሃገር ዝብል ሸፋጢ መደናገሪ ፖለቲካዊ ዕጥቂ ከም ማእከላይ መሰማምዒ ነጥቢ ስለ ዝውሰድ። 8. ህዝባዊ ፖለቲካዊ ኣረኣኢያን ሓባራዊ ትካላዊ ኣሰራርሓን ዘይኮነ፣ ጸቢብ ውልቃውን ጉጅላውን ሕሳባት ሰሪዕካ መን ላዕለዎይ ኢድ ሓዘ ኣዘዩ ድሑር ፖለቲካዊ ውድድር ስለ ዝነበረን ዘሎን፣ ሱር ዝሰደደ ፖለቲካዊ ሕግም ኤርትራ ዝፍውሰ ሓቀኛ ምሕዘነታዊ ሰፊሕ ግንባር መሰሪትካ ብሓባር

ንምቅላሱ፡ ወይ ካብ ሓቀኛ ናይ ዕላማ ምትእምማን ዝተወልደ ምሉእ፡ ግሉጹን ሕጋውን ሓድነት ገይርካ ተሰፋን ደጀንን ህዝቢ ንምኳን ኣይተበቐዐን። ምሕዘነትን ሓድነትን ናይ ዘይምዕዋት መሰረታዊ ጠንቁ 'ምበኣር፡ እዚ ተሰፋን ደጀንን ህዝቢ ክኸውን ዘይበቐዐ ፖለቲካዊ ውድባትን መሪሕነቱን ባዕሉ ምኳኑ ብዘይማትእ ክፍለጥ ይግባእ። “ካብ ዝቐደመ ዝደሓረ ገደደ” ከም ዝተባህሉ፡ ፖለቲካዊ ውድባትን መሪሕነቱ ፖለቲካዊ ውድባትን ኤርትራ ኣብ ሓቀኛ ፖለቲካዊ መትከላዊ እምነት፡ ግልጽነትን ሕጋውነት ዝተመሰረተ ምሕዘነትን ሓድነትን ዘይምግባርም ጥራሕ ዘይኮነ፡ ኣብ ግዜ ፍትሕ ዘርእይዎ ሚዛኑ ዝወረደ ድሑር ኣገባብ፡ ያኢ መንፈዓት ተረኺቡሉ ዘሰምዕዎ ዝተገብረን ዘይተገብረን ሕድሕድ ምጽልላምን ነብሲኻ ዘንዕቕ'ዩ።

ክንዲ ዝኾነ ህዝባዊ ወጽዓን ህዝባዊ ቁጠዐን ይሃሉ፡ ብዘይ ፖለቲካዊ ውድብን ፖለቲካዊ መሪሕነት ዝዕወት ቃልሲ የለን። ፖለቲካዊ ውድብን ፖለቲካዊ መሪሕነትን ክበሃል እንክሎ ግን፡ ሰባት ስለ ዝተኣከቡ፡ ውድብ ኢና ኢሎም ስለ ዝኣወጁ ዘይኮነሱ፡ ባህሪ፡ ፖለቲካዊ ስነ-ሓሳብ፡ ስትራተጂ፡ ማሕበራዊ መሰረቱ ዝተነጸረ ክኸውን ኣለዎ። ትማሊ ኣንጻር ስርዓት ደርግ፡ ሎሚ ኣንጻር ጉጅለ ህግደፍ ጥራሕ ዘትከለ ፖለቲካዊ መውሰዕ ኣብ ዝበጽሖ የብሉን። ብንግብር ንግብር ፈተነ ምሕዘነትን ሓድነትን ብሕቡእ ተጠኒሱ ብሕቡእ ካብ ምፍራስ ወጻኢ ዘምጸኦ ለውጢ ኣይህሉን። ፖለቲካዊ መርገጽ ኣይሕባእን። ንፖለቲካዊ ውድባት ካብ ፖለቲካዊ መትከላት ወጻኢ መዋሰቢ ምክንያት የለን። ህዝቢ ዘይፈልጦ፡ ዘይቆጸጸሮን ሕጋዊ ተሓታትነት ዘይብሉን ፖለቲካዊ መውሰዕ ኣብ ሳልስቲ ናይ ስምምዕ ክፈርስ ከኣ ባህሪያዊ'ዩ። ክሳብ ሎሚ ተገይሮም ዝተባህሉ ምሕዘነታዊ ግንባራት ኣይሰመሩን። ተገይሮም ዝተባህሉ ሓድነታት'ውን ሓድነቶም ሓቂቦም ነዊሕ ክጎዘኩ ኣይተራእዩን። ንብሕጂ ይግበሩ ኣለዎ ዝበሃሉ ዝተፈላለዩ ምሕዘነታዊ ግንባራት ኮነ ሓድነታዊ ምጽንባራት ካብ ዝሓለፈ ዝሓሸን ዘተኣማምኑን ምኳኖም፡ ዝተፈልዩ ናይ ባህሪ፡ መርገጽን ተግባራዊ ድልውነትን መተኣማመኒ የለን። ስለምንታይ ብዕላማ ብመሰመር ምቅርራብ ይድለ ስለ ዘየለ። ኣብ ጸረ-ጉጅለ ህግደፍን ጸረ-ህዝቢ ትካላቱን ተመሳሳሊ ንባብን መርገጽን ዘየሎ ክንሱ፡ ፍልልይ ኣይተሰምዑና፡ ህግደፍ ጸላኢ ኩሉ'ዩ፡ ጸረ-ህግደፍ ምሕዘነታዊ ሰፊሕ ግንባር ዘይኮነ፡ ፍጹም ሓድነት ንግባር ተባሂሉ ዝግበር ዘሎ ጎሰንሱ፡ ካብ ስነ-ፍልጠታዊ ፖለቲካዊ ግንባራዊ መቐሚያታት ዝወጽኦ ብምኳኑ ርሑቕ ከምዘይሰገጉም ንምርዳእ ኣየጸግምን። ኣብ ደምበ ደለይቲ ደሞክራሲያዊ ለውጢ ዝዋሰኑ ዘለው ፖለቲካዊ ውድባትን ፖለቲካዊ መሪሕነትን ኤርትራ ንኹሎም ብሓደ ሚዛን ብኣሉታ ምኹናን'ኳ ቅኑዕ እንተዘይኮነ፡ ኣብ ፖለቲካዊ ደሞክራሲ፣ ኣብ ውግንና ህዝቢ፣ ኣብ ሓቀኛ ምሕዘነትን ሓድነትን ዘለዎም ርድኢት ግሉጽ ኣይኮነን። መግለጺ ውሽጣዊ ባህሪያዊ ዝኾነ ኣብ ባይታ ዘሎ ተግባርም ከኣ መረጋገጺ'ዩ። በዚ መንጽር ኤርትራውያን ብማሕበራዊ ክብርታትና ክንሕበን፡ ብፖለቲካዊ ኣገንዘብናን ብቐዓትን ምሕደራናን ከኣ ክንሓፍር ይግባእ።

ካብ ዛራ ማና

23-09-2020